

Een onbekende en onuitgegeven Latijnse ecloge van Peter-Jozef Verleysen (Ecuador, 1892)

door

Dirk SACRÉ

In het archief van het bisdom Mechelen-Brussel bevindt zich een artificieel convoluut¹ met gedrukte en handschriftelijke gelukwensen aan Kanunnik Edmond Lucien De Decker ter gelegenheid van zijn vijftigjarig priesterjubileum in september 1892. De Brusselaar De Decker (1819-1893) was in Vlaanderen geen onbekende²; hij doceerde van 1845 tot 1868 moraaltheologie³ aan het grootseminarie van Mechelen, werd in 1859 ere-kanunnik van het metropolitaans kapittel, in 1862 kanunnik-titularis en in 1881 aartsdeken van datzelfde kapittel; hij genoot ook bekendheid als stichter (1842) van de Congregatie onder de bescherming van Onze-Lieve-Vrouw Onbevleete Ontvangenis, en stond bekend als een weldoener van de armen met een bijzondere inzet voor de jeugd.

In september 1892 werden te Mechelen grootse plechtigheden opgezet voor het gouden priesterjubileum van De Decker — de feestelijkheden verliepen evenwel in mineur omdat de gezondheid van de kanunnik acuut verslechterd was⁴. De Mechelse bundel bevat o.a. een gedrukt *Jubellied*, gedicht en getoonzet door de letterkundige Jan Bols, pastoor van Alseberg⁵, een gedicht van een Mechels leeraar, getiteld *Huldegroet* en geschreven in naam van de Arme Klaren van Mechelen, maar ook een handschriftje van drie bladzijden met een Latijnse ecloge en een kort epigram, afkomstig uit Ecuador

1. *Hulde aan den Zeer Eerw. Heer Kanunnik Ed. L. De Decker ter gelegenheid van zijn gouden jubelfeest 1842-1892*. Het volume bevat ook andere bescheiden, persknipsels, enz. met betrekking tot de gevierde.

2. Cfr. over hem A. Willockx, *Kan. De Decker. Zijn leven, zijne instellingen, zijne weldaden, zijne verheerlijking* (Mechelen, 1906); H. Verstrepen, „Stichting en werking van het Mechels Xaverianen-genootschap (1859 - heden). Herkerstening en volksontwikkeling in het 19de eeuwse Mechelen”, *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, 91 (1987), 153-186.

3. Aldus J. Laenen, *Geschiedenis van het Mechelsch Seminarie* (...) (Mechelen, 1930), p. 322. Het Latijnse (zie appendix) en het Nederlandse doodsprentje vermelden andere vakken.

4. De Decker overleed op 30 december 1893.

5. Cfr. b.v. J. Persyn, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 2 (Brussel, 1966), koll. 72-74. Bols' *Jubellied* werd ook afgedrukt in A. Willockx, *o.c.*, pp. 38-40.

en van de hand van Petrus Joseph Verleysen⁶. Verleysen neemt er de gedaante aan van de herder Amyntas, die zijn land verlaten heeft voor Amerika en nu een lied wil wijden aan België. Een andere herder, Moschus, wordt aangetrokken door de zang van Amyntas. Deze laatste verhaalt dat hij thans een lied moet zingen: in zijn vaderland viert een beschermheer van hem de vijftigste verjaardag van zijn priesterwijding; hij kan niet achterblijven bij de lofbetuigingen die in Mechelen en elders opklinken. Amyntas' zang bekoort de Amerikaanse natuur. De herder roept zijn gezellen op het beeld van de feesteling te omkransen en het altaar met bloemen te versieren, opdat Maria de priester nog vele jaren moge schenken. Tot zover het herderslied, waarin de dichter duidelijk geprobeerd heeft enkele karakteristieke verwijzingen naar Ecuador te verwerken; overigens baadt het gedicht in een Vergiliaanse sfeer, maar is het af en toe onbeholpen in zijn uitdrukking en wordt het hier en daar ontsierd door herhalingen en prosodische foutjes. We bezorgen hier de eerste uitgave van deze ecloge. Het stuk wordt in het handschrift gevolgd door een lofdichtje op de voormalige Ecuadoriaanse president Gabriel Garcia Moreno (met foto)⁷.

IHS

Reverendo Domino De Decker
annum. anniversarium. quinquagesimum.
ex. quo.
ad. sacerdotium. promotus. est.
celebranti
Petrus. Joseph. Verleysen S.J.
D.D.D.
Ad. Majorem. Dei. Gloriam//

IHS

[f.1v]

Aestus erat; tremulo fulgebant lumine montes
iamque, cadente die, scandebat Vesper Olympum;
ast ubi contorquens stellis ardentibus axem
angelus exaequat tempus sub nocte diei,

6. We hebben niet kunnen achterhalen of Verleysen Kan. De Decker persoonlijk heeft gekend.

7. Garcia Moreno (1821 - Quito, 1875) was president van Ecuador van 1861 tot 1865 en van 1869 tot 1875 (hij werd vermoord op 6 augustus 1875); hij had een autoritair regime gevestigd in zijn land en had de steun genoten van de Katholieke Kerk (hij had het hoger onderwijs in de handen gegeven van de jezuïeten, die door zijn toedoen in 1862-3 naar Ecuador konden terugkeren). Zie over hem b.v. A. Berthe, *Garcia Moreno* (Parijs, 1888²); C. d'Hallencourt, *Vie illustrée de Garcia Moreno*, La croix et l'épée (Abbeville, 1893); S. Gomezjurado, *Vida de Garcia Moreno* (Quito, 1964).

- prato in florifero, quercus in fertilis umbra
frondosas umbras captabat pastor Amyntas,
qui patriam fugiens Americae pulsus amore
florida nunc juvenis praefelix⁸ accolet arva.
Hic citharam recubans iam pectine pulsat eburno,
iam sua verba docet silvas iterare canendo. 10
Interea tacuit ventus sub frondibus omnis
conticuitque pecus dum cantat pastor Amintas:
„Arma virosque canat, silvarum praedicet umbras
Virgilius, musto curet recreare sodales
aut modica mensa delectet Flaccus amicos! 15
Ast ego qui quondam pulchras modulatus avena
terras et cinctos Americae montibus agros,
silvis egredior patriaeque dicabo sonora
carmina. Caelestis calamos Regina Maria
infla, dulcisono dona modulamine cantum!” 20
- Haud mora, hisce modis pulsus per gramina Moschus,
laeta pastorum iuvenem comitante caterva,
advolat atque hilari socio sic voce locutus:
(Moschus:) Cur caput insueta radiat, mihi dulcis Amintas, //
laetitia? Mihi ne, pastor, responsa recusa, [f.2r] 25
nam ipse tuos suavi comitabor murmure cantus”.
(Amintas:) O Mosche, antiquis floret sub partibus orbis
dives Belgarum tellus, carissima terra.
Hic Pater Omnipotens vitae me misit ad auras,
hic mihi qui custos, qui fautor lumine vitae 30
gaudet et, o felix, nunc quinquaginta per orbem
devoluta videt placidi iam tempora veris,
unde illum Dominus summo donavit honore
ipsum quo coeli genios cumulare negavit”.
- (Moschus:) „O felix pastor, qui tali munere ditem 35
praeclaraque virum cognoscis sorte beatum!”
- (Amintas:) „Nunc illum cives extollunt laudibus omnes:
nunc pauper, dives, puer atque parentibus orbis
iam resonare facit custodis nomen in orbe,
ipsa novo tollit Rumoldi turris in urbe 40
insolito cultu *superba* cacumen in altum,
ipsaque laetitia natumque virumque salutat.
Atque ego solus ero orbatum modulamine vocum?”

8. Dit woord is niet betuigd in de Latijnse literatuur van de oudheid en evenmin, voor zover we konden natrekken, in de middel- en neolatijnse letterkunde.

- (Moschus:) „Belgica terra canat, cantus gavisia recantet,
Tuque melos fundes Americae in montibus amplis” 45
- (Amintas:) „Ante suos tollent immensos aequora ponti
fluctus atque sui findentur vomere campi,
quam sistam gaudens inopum celebrare parentem”.
- (Moschus:) „Canta iam, canta, tu qui mihi laetus Amintas,
illius in laudes non deerunt carmina nobis” // 50
- (Amintas:) „Ambo cantemus laeti fecunda per arva [f.2v]
tuque doce mecum silvas comitare canentes”.
- (Moschus:) „En ipsi montes nostro clamore resultant
laetaeque auscultant citharam per prata capellae”.
- (Amintas:) „En Zephyrus silvae leviter sub frondibus ipse 55
mirus conatur laudes iterare canendo”.
- (Moschus:) „Caecam iamque iram linquit Cajambe (1) tremendus
Condorumque (2) pater tempestatumque Coturcus (3)
purpureisque caput ornatur floribus altum”.
- (Amintas:) „O mihi, pastores, manibus date lilia plenis! 60
Vosque, mei, varias, comites, mihi ferre coronas,
ut dilecta viri pulchre decoretur imago”.
- (Moschus:) „Ecce rosas referam, Pifi quae in vallibus imis
cepi et iucundis vincunt *odoribus* omnes”.
- (Amintas:) „Flores aut potius ornabunt Virginis aras 65
pulchraque dona dabunt Templo, viridesque coronae
ambrosias auras, plura ut per tempora veris
vivere donet Eum nobis Regina Maria”.
- (Omnis caterva pastorum:) „Flores aut potius ornabunt Virginis aras
pulchraque dona dabunt templo, viridesque coronas” 70

AMDG

- (1) (3) Cajambe et Coturcus sunt huius terrae nimborum montes.
(2) Condor - en français le condor, l'Aigle des Andes, et l'oiseau qui
monte le plus haut et de 5 mètres d'envergure. // ⁹

32 devoluta: *altera syllaba perperam producta* 34 ipsos: *ipsis ante corr.* 41 superba: *prima syllaba perperam producta* 46 suos *correxi*: *suas Verleysen* 55 *leviter correxi*: *leniter Verleysen*
 59 caput: *posterior syllaba producta in arsi* 64 *odoribus: prima syllaba perperam producta.*

1 lumine montes: cfr. Verg. *Aen.* 12, 113 2 Vesper Olympum: Verg. *Aen.* 8,280 3 contorquens axem: Verg. *Aen.* 6,797 7 *patriam fugiens*: Verg. *Ecl.* 1,4 9 recubans: Verg. *Ecl.* 1,1 iam ... eburno: Verg. *Aen.* 6,647 10 docet ... canendo: Verg. *Ecl.* 1,5 13 Arma... canat: Verg. *Aen.* 1,1 14-15 cfr. Hor. *Epist.* 1,5 16 modulatus avena: Verg. *Ecl.* 10,51 21 Haud mora / per gramina: saepius apud Verg. 22 comitante catterva: Verg. *Aen.* 2,40 23 voce locutus: Verg. *Aen.* 3,320 27 partibus orbis: Verg. *Aen.* 12,708 29 pater omnipotens: saepius apud Verg. 30 lumine vitae: Verg. *Aen.* 6,735 32 tempora veris: Ov. *Met.* 1,116 38 puer ... orbis: Verg. *Aen.* 11,216 42 natumque virumque: Verg. *Aen.* 2,744 46 aequora ponti: Verg. *Georg.* 1,469 47 vomere campi: Verg. *Georg.* 2,211 50 carmina nobis: Verg. *Ecl.* 5,55 et 10,62 53 montes ... resultant: Verg. *Aen.* 5,150 60 manibus ... plenis: Verg. *Aen.* 6,883 63 vallibus imis: Verg. *Georg.* 1,374 et *Aen.* 3,110 66 viridesque coronae: Verg. *Aen.* 5,110.

Senor Don Gabriel Garcia Moreno
 Président-Martyr de la rep. de l' Equateur

[f.3r]

Ecce tibi trado grato pro munere amoris
 saecula quem mundo non potuere dare;
 hunc mihi nunc praebet Pichinchaeflora tellus,
 nusquam quem regio totius orbis habet.

*
 * *

Het was snikheet; de bergtoppen baadden in een trillend licht. Het zonlicht begon al ter kimme te dalen, de avondschemering hoog op te stijgen. Maar aan de evenaar, waar de engel de hemelas met zijn vurige sterren wentelt en de duur van de nacht even lang maakt als de dag, zocht in een weide vol bloemen de herder Amyntas in de schaduw van een breedgetakte eik het lommer op. Gedreven door verlangen naar Amerika is hij uitgeweken uit zijn vaderland en zal er nu zielsgelukkig zijn jonge jaren doorbrengen in vlakten vol bloemenpracht. Hier neergevlijd tokkelt hij met de ivoren pen op de lier of zingt hij en maakt dat de bossen zijn woorden echoën.

De wind verstomde heel en al in de blaren en ook het vee werd stil terwijl herder Amyntas zijn lied zong: „Laat Vergilius maar wapenfeiten en helden bezingen en de schaduwrijke bossen roemen; laat Horatius zich maar moeite getroosten om zijn gezellen op jonge wijn te trakteren of zijn vrienden te vergasten op een sobere tafel! Ik, die ooit het mooie land van Amerika op de rietfluit heb bezongen en zijn akkers, omgeven door bergtoppen, ik verlaat mijn bossen en zal het vaderland een klinkend lied wijden. Hemelse Koningin Maria, inspireer mijn herderslied, schenk me een lied met zoetgevooisde melodie”.

Op slag werd de jonge Moschus aangetrokken door die tonen; vergezeld door een vrolijke groep herders, repte hij zich over het grasland, kwam aangelopen en sprak aldus met blije stem tot zijn kameraad: „Mijn beste Amyntas, hoe komt het dat je gezicht zo blaakt van ongewone vreugde? Wel herder, geef antwoord op mijn vraag en ik zal je zang zelf begeleiden met fraai geneurie”. — „Moschus, in het gebied van het oude continent bloeit het rijke Belgenland, mijn dierbaarste vaderland. Daar heeft de Almachtige Vader me 't levenslicht laten aanschouwen, daar ook leeft nog mijn beschermheer en mijn steun, hij die nu het geluk beleven mag voor de vijftigste keer het zachte lenteseizoen over de aarde te zien komen sinds hem de Heer de grootste eer verleend heeft — eer waarmee Hij zelfs de hemelse engelbewaarders niet heeft willen overstelpen”. — „Herder, wat een geluk heb jij dat je die man mag kennen die zo rijkelijk werd begunstigd en zich in een gezegende lotsbestemming mag verheugen!” — „Alle burgers eren hem nu; armen en rijken en weeskinderen laten de naam van die beschermheer alom weerklinken; de toren zelf van de stad van Sint-Rombout verheft trots om die nieuwe, ongewone eerbewijzen zijn tinnen ten hemel en begroet zelf vol blijdschap de man die haar zoon is. Zou ik alleen dan geen lied laten opklinken?” — „Laat Belgenland zingen en blij de zang hernemen; jij moet je lied in 't weidse heuvellandschap van Amerika laten uitdijen”. — „Eerder nog zullen de wateren van de zee hun ontzaglijke golven ten hemel verheffen en zal hun wateroppervlak met de ploeg worden omgewoeld, dan dat ik een eind zal maken aan mijn blijde lofzang op der armen vader”. — „Zing, dan, zing, mijn blijde Amyntas; ook wij zullen niet achterblijven bij die lofzangen te zijner ere”. — „Laten we beiden blij zingen in deze vlakten vol bloemenweelde en maak jij dat de bossen onze zang echoën”. — „Zie, de bergen zelf weerklinken van ons geroep en de geitjes aanhoren blij de citerzang in het veld”. — „Zie, een wonder: de zelf fier zelf probeert zachtjes in de blaren van de bomen onze lofzang te hernemen”. — „Zie, de vreesaanjagende Cajambe laat zijn blinde woede al varen, en de Coturcus die de condors herbergt en het

weer beheerst omkranst zijn hoge kruin met purperen bloemen". — „Schenk me, herders, lelies met volle hand. Jullie, mijn gezellen, breng me velerlei kransen, om het beeld van die geliefde man fraai te kunnen versieren". — „Zie, ik zal rozen brengen die ik geplukt heb in de diepste dalen van Pifo; hun heerlijke geur haalt het van alle andere". — „Of laten eerder bloemen Maria's altaar tooien, een mooi geschenk voor de kerk, en laten groene kransen een ambrozijnen parfum verspreiden, opdat koningin Maria het hem vergunne nog lange lentes te leven". — „Of laten eerder bloemen Maria's altaar tooien, een mooi geschenk voor de kerk, tot groene kransen gevlochten".

AMDG

Zie, ik overhandig U als liefdeblijk
 een man zoals er eeuwenlang geen ter wereld is gekomen,
 de man die 't bloemrijk land van Pichincha¹⁰ me schenkt -
 ook al heeft geen land ter wereld nu nog deze man.

*
 * *

Over de jeugdige schrijver van dit herderslied is niet zoveel bekend. Peter-Jozef Verleysen werd te Aalst geboren op 9 juli 1871. Hij deed zijn lagere school en het eerste jaar van zijn middelbare studies wellicht in zijn geboortestad. In april 1885 trok hij naar de Apostolische School te Turnhout, waar hij ingeschreven werd in het tweede jaar. Deze school was gesticht in 1872; zij werd hoofdzakelijk bevolkt door minder bemiddelde jongeren, die dankzij een studiebeurs school konden lopen en was expliciet bedoeld als kweekschool voor missionarissen¹¹. Verleysen studeerde er vier jaar. Begin november 1888 bracht de apostolische vicaris van de provincie Napo een bezoek aan de school om een aantal jongeren te begeisteren voor de missies van de evenaar; de studenten van de rhetorica hadden evenwel reeds definitief een andere keuze gemaakt. Wel boden zich twee leerlingen van de poësis aan, onder wie Verleysen; zij legden een examen af om

10. Vulkaan en provincie van Ecuador.

11. Zie b.v. E. de Moreau, *Les missionnaires belges de 1804 jusqu'à nos jours. Deuxième édition remaniée et mise à jour par J. Masson* (Brussel, 1944), pp. 63-66.

aanvaard te worden door de jezuïetenorde¹²; op 13 januari 1889 ontving Verleysen het heuglijke bericht dat hij weldra naar het noviciaat van Loyola zou kunnen vertrekken (de *missio Aequatorialis* hing af van de Spaanse *provincia Toletana*), waar hij zou moeten wachten om te kunnen ontschepen naar Ecuador. Op 3 februari volgde het afscheid; op 8 februari bevond Verleysen zich al te Loyola; ten vroegste in juli 1889 vertrok hij naar Ecuador¹³. In Pifo, een stad gelegen op ongeveer 25 km. van Quito, waar de Sociëteit een belangrijk college had, bezocht hij gedurende twee jaren het noviciaat; daarop verdiepte hij zich in de klassieke studies tijdens de schooljaren 1891-2 en 1892-3¹⁴. In die periode schreef hij regelmatig naar Turnhout om verslag uit te brengen van zijn activiteiten; uiteenzettingen over de plaatselijke noden en plastische beschrijvingen van de bijzondere natuur van het land moesten de Belgische jongeren bezielen voor de Ecuadoriaanse missie¹⁵. Wellicht in de zomer van 1892 schreef Verleysen te Pifo zijn Latijnse herderslied als huldeblijk aan kanunnik De Decker. Van 1893 tot 1896 deed hij zijn filosofie¹⁶. In 1895 werd hij aangesteld tot leraar biologie in het grote Sint-Gabriëlscollege te Quito (in januari 1897 telde het meer dan driehonderd leerlingen)¹⁷. In maart 1897, kort nadat hij zijn theologische studies te Pifo had aangevat, kreeg Verleysen evenwel het *consilium abeundi* en verliet hij de Sociëteit van Jezus. Hij bleef in Ecuador en trad er in het huwelijk; hij overleed op zee in 1899.

12. In de geest van de stichter van de apostolische scholen, P. Albéric De Foresta S.J., stuwde de instelling de jongeren niet noodzakelijk in de jezuïetenorde.

13. Zie het anonieme artikel „Een vertrek”, in *Belgische apostolische school — Missiebuis* van Turnhout gesticht en bestuurd door het gezelschap van Jezus (Turnhout, 1890), pp. 13-30 (Verleysen wordt er niet met naam genoemd). Verleysen bezocht op weg naar Spanje o.a. Parijs, Montmartre en Lourdes, en schreef daarover aan de oversten van Turnhout (10 februari 1889; brief niet bewaard); een tweede brief uit Loyola bereikte Turnhout op 15 maart 1889; Verleysen schreef nog in mei, juni en juli vanuit Loyola (brieven niet bewaard).

14. Wellicht beëindigde hij er eerst zijn humaniorastudies.

15. (Fragmenten van) brieven worden geciteerd in de jaarboeken van de Apostolische School: *Ecole Apostolique belge fondée et dirigée par la Compagnie de Jésus* (Turnhout, 1890), pp. 37-39 (s.d.); 1892, p. 52 (brief van 25 augustus 1891: men kampt met een tekort aan leraren in de colleges van Quito, Lima, La Paz, enz., terwijl de overheden om nog meer scholen vragen); 1893, pp. 48-51 (brief van 15 augustus 1892; 1894, pp. 38-39; 1895, p. 48; 1896, p. 60 (brief van 26 september 1895)). In het archief van de Vlaamse provincie van de jezuïeten te Heverlee worden twee autografe brieven (in het Frans) van Verleysen aan de School te Turnhout bewaard (Pifo, 15 augustus 1892; ibidem, 20 oktober 1892).

16. Hij had ze reeds aangevat in april 1893, zoals blijkt uit een autografe brief van P. Clerckx (Quito, 10 april 1893; in het jezuïetenarchief te Heverlee).

17. De voormalige president van Ecuador, Garcia Moreno, had het college laten oprichten. In een autografe brief van A. Bernard (Pifo, 8 november 1895; bewaard in het archief te Heverlee) lezen we: „Les fr. Laenen et Verleysen sont professeurs [sic] à Quito”. In een volgende brief van Bernard (Pifo, 4 maart 1896) staat: „Le fr. Laenen se porte vaillamment au collège de Quito; le fr. Verleysen y est surveillant et étudie en même temps la Botanique pour laquelle il paraît avoir d'excellentes dispositions”.

Op het einde van vorige eeuw hoorde het maken van Latijnse verzen nog tot de verplichte training van de humaniorastudent; de jezuïeten waren grote voorvechters van dit soort oefening. De beste studenten konden zich op poëtisch vlak uitleven in de 'academies' van de scholen¹⁸. Eclogen bleven er zeer populair, vooral omdat het een genre was dat aan weinig wetten gebonden was en dat een groot scala aan onderwerpen toestond¹⁹. Ook in Ecuador bloeide de Latijnse Muze tot in de twintigste eeuw²⁰, vooral door toedoen van de jezuïeten. Erg uitgebreid was de poëtische produktie er wel niet (een reden te meer om dit werkstuk van Verleysen uit de vergetelheid te halen); maar na Verleysen schreven in het Zuidamerikaanse land dichters als Aurelius Espinosa Polit sj (1892-1961)²¹ nog verdienstelijke Latijnse verzen.

APPENDIX: Latijns doodsprentje van Kan. De Decker (Archief van het Bisdom Mechelen-Brussel, Obituarium 1891-1895, nr. 174)

MEMORIAE. ET. NOMINI
EDMUNDI. LUCIANI. DE. DECKER
CAPITULI. METROPOLITANI. ARCHIDIACONI
ORDINIS. LEOPOLDINI. EQUITIS

NATUS. BRUXELLIS. XI. KAL. IUNIAS. AN. MDCCCXIX
AB. INFANTIA. PIETATEM. COLUIT
IN. LEVITICUM. ORDINEM. ASSUMPTUS
INGENIO. AETATEM. PRAEVERTENS
PUERIS. EDUCANDIS. FUT. ADLECTUS
EORUMQUE. ANIMOS

18. Af en toe werd ook een vers van een leerling van de Turnhoutse school gepubliceerd: zie Henri V[an] H[outs] sj, „In obitum R.P. Edmundi V[ercruysse], S.J.”, in *Ecole apostolique belge fondée et dirigée par la Compagnie de Jésus à Turnhout* (Turnhout, 1887), pp. 71-72. In verband met zo'n 'academie' consultere men b.v. D. Butaye, „De literaire academie in het St.-Jozefscollege te Aalst van 1842 tot 1886. Een stuk opvoedingsgeschiedenis in het land van Aalst”, *Het Land van Aalst*, 41 (1989), 99-114.

19. Voor de Neolatijnse ecloge consultere men vooral W.L. Grant, *Neo-Latin Literature and the Pastoral* (Chapel Hill, 1965).

20. Cfr. F. Miranda Ribadineira, „Literatura Ecuatoriana en Latin. Algunos Aspectos Sobresalientes”, *Humanistica Lovaniensia* 27 (1978), 253-282.

21. Hij gaf o.a. een bundel met Latijns werk van zichzelf en van landgenoten uit (Quito, 1936) naar aanleiding van de tweeduizendste verjaardag van de geboorte van Horatius; een gedicht van M. Vazquez dat in dit boek stond werd onlangs heruitgegeven door B. Cifre, „Sobre l'oda 'A Horaci' de costa i Llobera”, in M.C. Bosch — P.J. Quetglas (edd.), *Mallorca i el Mon Classic* (Barcelona, 1991), pp. 71-83 (pp. 80-82).

SACERDOS. FACTUS. AD. VIRTUTEM. REFINXIT
 IUVENES. ADOLESCENTES. CONIUGATOS
 IN. SODALITIIS. CONGREGAVIT
 ET. PER. SEMISAECULUM. REXIT
 PRUDENTER. SUAVITER. PATERNE
 THEOLOGIAM. RITUS. SACROS. ET. CANONES
 ANNIS. XXIII. IN. SEMINARIO. DOCUIT
 ERUDITIONEM. VARIAM
 DEMISSIONE. ANIMI. ET. MORUM. CANDORE. ORNAVIT
 QUUM. VIII. KALENDAS. OCTOBRES. AN. MDCCCXCII
 AMICORUM. EX. OMNI. ORDINE. REDIMITUS. CORONA
 ANNIVERSARIO. L. SACERDOTII. IUBILARET
 PRIMUM. SENSIT. ARTHRITIDIS. STIMULUM
 QUA. POST. XV. MENSIVM. LANGUOREM
 FINEM. LABORUM. ADEPTUS
 PLACIDISSIMO. EXITU. IN. PACE. DECESSIT
 MECHLINAE. III. KAL. IANUARIAS. AN. MDCCCXCIII
 SACERDOS. IN. EXEMPLUM. PIUS
 QUEM. NOSTRIS. PRECIBUS. EXORATUS
 AD. COELI. REGIAM. DEUS. ADVOCET²²

22. Met dank aan J. Couttenier en A. Jans (archief van het aartsbisdom, Mechelen); EE, PP. D. Butaye (archief sj, Heverlee), H. Morlion (bibliotheek sj, Heverlee), J. De Cock (archief sj, Rome).